

Av. MAHCEMAL SEYHAN

**VERGİ MÜKELLEFLERİNİN
DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN GENEL ESASLAR

I. GENEL ÇERÇEVE	5
II. DEFTER TUTMA KAVRAMI	14
A. Muhasebe Hukuku'na Göre Defter Tutma Kavramı.....	14
B. Vergi Hukuku'nda Defter Tutma Kavramı.....	16
C. Ticaret Hukukunda Defter Tutma Kavramı	17
III. DEFTER TUTMANIN AMACI.....	20
A. Genel Açıklama	20
B. Muhasebe Hukuku Açısından Defter Tutmanın Amacı	21
C. Vergi Hukuku Açısından Defter Tutmanın Amacı.....	22

D. Ticaret Hukuku Açısından Defter Tutmanın Amacı	23
IV. DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN BAŞLAMASI VE SONA ERMESİ	25
A. Defter Tutma Yükümlülüğünün Başlaması	25
B. Defter Tutma Yükümlülüğünün Sona Ermesi	28
V. DEFTER TUTMADA KAYIT VE TASDİK DÜZENİ.....	30
A. Defter Tutmada Kayıt Düzeni	30
1. Muhasebe Usulünü Seçmede Serbestlik	30
2. Defterlere Kayıt Düzenine Egemen Olan İlkeler	31
a. Türkçe Tutma ve Türk Parası Kullanma Zorunluluğu	31
b. Defterlerin Mürekkep veya Makina ile Yazılması.....	34
c. Boş Satır Bırakılamaması ve Sayfaların Yok Edilememesi.....	34
d. Kayıt Zamanı	34
aa. Günü Gününe Yapılması Gereken Kayıtlar	35
bb. 10 Güne Kadar Geciktirerek Yapılabilen Kayıtlar	.35
cc. 45 Güne Kadar Geciktirerek Yapılabilen Kayıtlar	.35
e. Defterlerdeki Hatalar ve Düzeltme Şekilleri.....	36
B. Defter Tutmada Tasdik Düzeni.....	36
1. Tasdik Zorunluluğu	36
2. Tasdik Makamı ve Usulü.....	40
3. Tasdik Zamanı.....	42
VI. DEFTER TUTMADA HESAP DÖNEMİ	44
A. Genel Açıklama	44
B. Hesap Dönemi Türleri.....	45
1. Normal Hesap Dönemi.....	45
2. Özel Hesap Dönemi	45
3. Kıst Hesap Dönemi	46
C. Hesap Dönemine İlişkin Bazı Özel Durumlar	46
1. Adi Şirkette Ortak Değişikliğinin Hesap Dönemine Etkisi	46

2. İşletmelerde Faaliyetin Durdurulmasının Hesap Dönemine Etkisi	47
3. Şahıs Şirketlerinde Ortak Değişikliğinin Hesap Dönemine Etkisi	47
4. Sermaye Şirketlerinde Ortak Değişikliğinin Hesap Dönemine Etkisi	48
VII. DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMI.....	49
A. Defter Tutmakla Yükümlü Olanlar	49
1. Vergi Usul Kanunu'nda Defter Tutma Yükümlülüğünün Kişi Bakımından Kapsamı	49
a. Ticaret ve Sanat Erbabı ile Ticaret Şirketleri.....	50
aa. Birinci Sınıf Tacirler.....	50
aaa. Statü İcabi Birinci Sınıf Tacir Sayılanlar	50
bbb. Yıllık Alım – Satım Tutarlarına Göre Birinci Sınıf Tacir Sayılanlar	51
ccc. Kendi İsteğiyle Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar.....	51
bb. İkinci Sınıf Tacirler.....	51
cc. Sınıf Değiştirme.....	52
aaa. Birinci Sınıftan İkinci Sınıfa Geçiş	52
bbb. İkinci Sınıftan Birinci Sınıfa Geçiş	53
ccc. İhtiyari Sınıf Değiştirme.....	53
b. İktisadi Kamu Müesseseleri	54
c. Dernek ve Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler	54
d. Serbest Meslek Erbabı.....	55
e. Çiftçiler	56
2. Türk Ticaret Kanunu Bakımından	59
a. Genel Açıklama	59
b. Gerçek Kişi Tacirler.....	61
c. Tüzel Kişi Tacirler	62
B. Defter Tutmaktan Muaf Olanlar	63

VIII. DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KONU BAKIMINDAN KAPSAMI.....	64
A. Ticarî Kazanç ve Kurum Kazancı Sahiplerinin Tutacakları Defterler	64
1. Birinci Sınıf Tacirlerin Tutacakları Defterler	64
a. Bilanço Usulüne Göre Tutulacak Defter Türleri.....	65
aa. Yevmiye Defteri.....	65
bb. Defterikebir (Büyük Defter)	65
cc. Envanter Defteri.....	65
b. Bilanço Usulüne Göre Defter Tutmada Envanter ve Bilanço.....	66
aa. Envanter Çıkarmak	66
bb. Bilanço.....	67
2. İkinci Sınıf Tacirlerin Tutacakları Defterler.....	67
B. Sinaî Müesseselerin Tutacakları Defterler	70
1. İmalat Defteri.....	70
2. Bitirim İşleri Defteri.....	71
C. Diğer Müesseselerin Tutacakları Özel Kayıtlar.....	72
1. Banka, Banker ve Sigorta Şirketlerinin Gider Vergisine Ait Kayıtları	72
2. Damga Vergisi Kayıt Defteri	72
3. Yabancı Nakliyat Kurumlarının Hasılat Defteri.....	72
4. Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarına İlişkin Kayıtlar	72
5. Ambar Defteri.....	73
D. Serbest Meslekte Defter Tutma	73
E. Zirai Kazançta Defter Tutma	75

İkinci Bölüm
DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN
SONUÇLARI

I.	DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGUN DAVRANMANIN SONUÇLARI.....	77
A.	Defterlerin Teslimi ve İbrazı	77
1.	Defterlerin Teslimi	78
a.	Miras Hali (Ölüm Hali)	79
b.	Şirket Hali.....	79
c.	İflas Hali	81
2.	Defterlerin İbrazı.....	82
a.	İbraz Yükümlülüğü.....	82
b.	İbraz Üzerine Yapılacak İşlemler.....	85
B.	Defterlerle İspat ve Defterlerin Delil Niteliği(ne Sahip Olması).....	88
1.	Defterlerin İspat Aracı Olması.....	88
a.	Genel Olarak.....	88
b.	İspatın Konusu	92
c.	İspatın Gerekli Olmadığı Haller	94
aa.	İkrar.....	94
bb.	Çekişmesiz Vakıalar	95
cc.	Herkesçe Bilinen Vakıalar.....	95
aaa.	Karine ve Kanunî Karine.....	96
bbb.	Kanunî Karinelerle İspat Yüğü.....	99
d.	İspat Yüğü.....	101
aa.	İspat Yüğü Kavramı.....	101
bb.	İspat Yüğü Kurallarının Uygulama Alanı ve Önemi.....	101
cc.	İspat Yüğü Kurallarının Niteliği	103
e.	Delil İkame (Gösterme) Yüğü	105

f. İspat Ölçüsü.....	107
aa. Genel Olarak	107
bb. İspat Ölçüsü ve Delillerin Değerlendirilmesi.....	108
g. İspat Türleri.....	109
aa. Asıl İspat – Karşı İspat – Aksini İspat	109
bb. Doğrudan İspat – Dolaylı İspat.....	110
cc. Tam İspat – Yaklaşık İspat	111
2. Defterlerin Delil Niteliğine Sahip Olması	111
a. Genel Çerçeve.....	111
b. Vergi Yargılaması Hukukunda Defterlerin Delil Olması	112
aa. Defterlerin Yükümlü Lehine Delil Olması.....	116
bb. Defterlerin Yükümlü Aleyhine Delil Olması	116
cc. Defterlerin Üçüncü Kişiler Aleyhine/Devlet Lehine Delil Olması	118
c. Ticaret Hukukunda Defterlerin Delil Olması	119
aa. Ticarî Defterlerin Sahibi Lehine Delil Olması	119
aaa. Tarafların Defter Tutma Yükümlülüğünün Bulunması Şartı.....	120
bbb. İhtilafın Her İki Tarafın Defterlerine Geçirmesi Gereken Bir Ticarî İşten Kaynaklanması Şartı.....	121
ccc. Defterlerin Kanuna Uygun Şekilde Tutulması Şartı.....	122
ddd. Defter Kayıtlarının Birbirini Doğrulaması Şartı.....	123
eee. Karşı Tarafın İleri Sürülen İddiyayı Kendi Defter Kayıtları veya Diğer Kesin Delillerle Çürütememesi Şartı	124
bb. Ticarî Defterlerin Sahibi Aleyhine Delil Olması	125
II. DEFTER TUTMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGUN DAVRANMAMANIN SONUÇLARI	126

A. Ticaret Hukuku Açısından Defter Tutma Yükümlülüğüne Uygun Davranmamanın Sonuçları	126
B. Vergi Ceza Hukuku Açısından Defter Tutma Yükümlülüğüne Uygun Davranmamanın Sonuçları	128
1. Genel Olarak	128
2. Usulsüzlük Kabahati	130
a. Genel Açıklama	130
b. Birinci Derece Usulsüzlük Kabahati Oluşturan Aykırılıklar	132
c. İkinci Derece Usulsüzlük Kabahati Oluşturan Aykırılıklar	135
d. Özel Usulsüzlük Kabahati Oluşturan Aykırılıklar	136
3. Vergi Ziyayı Kabahati.....	138
a. Genel Açıklama	138
b. Vergi Ziyayı Kabahati Oluşturan Fiiller	140
aa. Vergilendirme İle İlgili Ödevlerin Zamanında Yerine Getirilmemesi veya Eksik Yerine Getirilmesi.....	140
bb. Verginin Zamanında Tahakkuk Ettirilmemesi veya Eksik Tahakkuk Ettirilmesi.....	141
cc. Doğrudan Doğruya Vergi Kaybına Neden Olan Fiiller.....	141
4. Kaçakçılık Suçu	142
a. Genel Açıklama	142
b. Defter ve Belgelerle İlgili Kaçakçılık Sucu Oluşturan Aykırılıklar	146
aa. Defter ve Kayıtlarda Hesap ve Muhasebe Hilesi Yapmak	146
bb. Defterlerde Kaydı Gereken Hesap ve İşlemleri Vergi Matrahını Azaltacak Şekilde Tamamen veya Kısmen Başka Defterlere, Belgelere veya Kayıt Ortamlarına Kaydetmek	147
cc. Defter, Kayıt ve Belgeleri Gizlemek.....	148

dd. Defter, Kayıt ve Belgeleri Tahrif Etmek.....	150
ee. Defter, Kayıt ve Belgeleri Yok Etmek.....	150
ff. Defter Sayfalarını Yok Ederek Yerine Başka Yapraklar Koymak veya Hiç Yaprak Koymamak.	151
SONUÇ	153
KAYNAKLAR	157